



СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ НЕДЕРЕВИННИХ РЕСУРСІВ ЛІСУ»

Ступінь вищої освіти - Магістр
Спеціальність 205 Лісове господарство
Освітня програма «Лісове господарство»
Рік навчання 2, семестр 3
Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС 5,0
Мова викладання українська



Лектор дисципліни	к.с.-г.н., доцент Левченко В'ячеслав Володимирович
Контактна інформація лектора (e-mail)	кафедра лісівництва, корпус 1, к. 100, тел. 527-82-82 levchenko@nubip.edu.ua
Сторінка дисципліни в eLearn	https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2592

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Заготівля деревини та другорядних лісових матеріалів, побічні лісові користування, використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт є невід'ємною частиною ведення лісового господарства. При інтенсивному веденні лісового господарства використання продукції лісу повинно бути комплексним та раціональним, що передбачає не лише вирощування лісу, його рубання, поновлення, а також і регульоване використання недеревинних ресурсів лісу. Тому особливого значення набувають питання технологій побічних користувань, які повинні забезпечувати з одного боку невиснажливе використання недеревинних ресурсів лісу, а з іншого – раціональну заготівлю та переробку отриманої продукції, тобто комплексне використання і відновлення всієї продукції лісу. Це дасть змогу значно підвищити продуктивність лісів, збільшити віддачу кожного гектару лісової площі, задовольнити потребу промисловості в сировині, а населення в продуктах харчування.

Навчальна дисципліна забезпечує формування:

інтегральної компетентності (ІК): здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

загальних компетентностей (ЗК): здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК4);

фахових (спеціальних) компетентностей (ФК): здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства (СК2); здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед населення для формування в них екологічного мислення, свідомості та відповідальності за стан довкілля (СК6).

Програмні результати навчання (ПРН): спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень (ПРН1); вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері лісового господарства (ПРН2); приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень (ПРН3); здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість,

оцінювати ефективність і результативність діяльності (ПРН5); оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання (ПРН6); розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів (ПРН7); розробляти та вдосконалювати технологічні і виробничі процеси, впроваджувати сучасні цифрові технології (ПРН8); визначати критерії ефективності та обирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства залежно від зовнішніх та внутрішніх умов (ПРН9); зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань лісового господарства та дотичних проблем до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються (ПРН10); застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства (ПРН11).

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/ практичні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання, бали
Модуль 1				
Тема 1. Комплексне використання лісових ресурсів	4/4	Розуміти сучасні напрямки комплексного використання недеревинних ресурсів лісу. Розрізняти види використання лісових ресурсів. Знати вимоги чинних законодавчо-нормативних документів до заготівлі другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань та використання корисних властивостей лісів	Виконати практичну та самостійну роботи (з використанням elearn). Відповісти на контрольні запитання	25
Тема 2. Встановлення лімітів та контроль за використанням недеревинних ресурсів лісу	2/2	Знати порядок встановлення лімітів та видачі лісових квитків на заготівлю другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань та використання корисних властивостей лісу, а також організацію заготівельних пунктів недеревинної продукції лісу. Вміти здійснювати контроль за заготівлею другорядних лісових матеріалів, здійсненням побічних лісових користувань та використанням корисних властивостей лісу	Виконати практичну та самостійну роботи (з використанням elearn). Відповісти на контрольні запитання	20
Тема 3. Облік площ, врожайності і запасів грибів,	4/4	Вміти здійснювати облік та картування площ грибів, ягід, лікарських рослин, а також визначати врожайність грибів, ягідників та лікарських рослин. Розуміти вплив екологічних чинників на урожайність	Виконати практичну роботу (з використанням elearn).	25

ягід, лікарських рослин		плодово-ягідних рослин та грибів. Вміти здійснювати оцінку рясності розповсюд- ження трав'яних рослин. Знати методи обліку плодово-ягідних, лікарсь- ких рослин та грибів	нням elearn). Відповісти на контрольні запитання	
Тест 1. Комплексне використання та порядок заготівлі недеревинної продукції лісу			Написати тест (з використа- нням elearn)	30
Модуль 2				
Тема 4. Збір і раціональне використання дикорослих плодів, грибів та лікарських рослин	2/2	Вміти організувати збір дикорослих плодів, грибів, лікарських рослин та рослинної сировини. Розуміти вплив антропо- генних чинників на ягідники. Знати організацію збору урожаю та основні вимоги технологій зберіган- ня і переробки плодів, а також вимоги чинних ДСТУ на зібрані свіжі плоди, гриби та іншу недеревинну продукцію лісу для подальшої переробки, споживання у свіжому вигляді, зберіган- ня і реалізації. Вміти раціонально використовув- вати, підвищувати врожайність та здійснюва- ти охорону дикорослих плодово-ягідних, лікарсь- ких рослин та грибів	Виконати практичну роботу (з використа- нням elearn). Відповісти на контрольні запитання	10
Тема 5. Плантаційне розведення дикорослих рослин	4/4	Вміти організувати план- таційне розведення плодо- во-ягідних рослин (журав- лини, лохини, горобини чорноплідної, обліпихи крушиноподібної, калини звичайної, шипшини корич- ної), штучне розведення грибів (печериці, плеврота черепичастого, опенька літ- нього та зимового) та плантаційне розведення лікарських рослин (алтеї лікарської, валеріани лікар- ської, меліси лікарської, м'яти перцевої, нагідок лікарських, ромашки лікар- ської, шавлії лікарської)	Виконати практичну та самостійну роботу (з використа- нням elearn). Відповісти на контрольні запитання	25

Тема 6. Добування березового соку	4/4	Знати біологічні основи підсочування берези. Розуміти вплив екологічних чинників на соковиділення та сокопродуктивність, а також вплив підсочки на життєдіяльність дерев. Знати техніку і організацію добування березового соку та вимоги РСТ УССР 1726-83 на березовий сік, що добувають з дерев берези, а також з її пнів після зрубання, який у подальшому призначається для його переробки на харчових підприємствах та для виготовлення фармацевтичних і косметичних виробів	Виконати практичну роботу (з використанням elearn). Відповісти на контрольні запитання	15
Тест 2. Облік, збір і раціональне використання недеревинної продукції лісу. Плантаційне розведення дикорослих рослин			Написати тест (з використанням elearn)	50
Навчальна робота				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів)
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із дирекцією інституту)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	Екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	не зараховано
0-59	Незадовільно	

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Кияк Г. С. Луківництво. Київ : Вища школа, 1980. 303 с.
2. Практикум з лісівництва : навч. посіб. Свириденко В. Є., Киричок Л. С., Бабіч О. Г., Бондар А. О. Київ : Арістей, 2011. 468 с.
3. Рябчук В. П. Недревна продукція лісу. Львів : Світ, 1996. 312 с.
4. Свириденко В. Є. Побічне користування лісом : навч. посіб. Київ : 2002. 240 с.
5. Телишевский Д. А. Комплексное использование недревесной продукции леса. Москва : Лесная пром-сть, 1986. 261 с.
6. Телишевський Д. А. Гриби, ягідники і лікарські рослини лісів України. Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1972. 152 с.
7. Токарева О. В., Левченко В. В., Лакида М. О. Недревні ресурси лісу: навч. посіб. Київ : КОМПРИНТ, 450 с.

Допоміжні

1. Булгаков Н. К., Козьяков С. Н., Фесюк А. В. Технология заготовки и переработки недревесных ресурсов леса. Москва : Лесная пром-сть, 1987. 224 с.
2. Дары лесов / Елин Е. Я., Зерова М. Я., Лушпа В. И., Шабарова С. И. Киев : «Урожай», 1972. 392 с.
3. ДСТУ 5039:2008. Брусниця свіжа. Технічні умови. [Чинний від 2010-01-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2010. III, 10 с. (Національний стандарт України).
4. ДСТУ 5035:2008. Журавлина свіжа. Технічні умови. [Чинний від 2009-01-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. III, 10 с. (Національний стандарт України).
5. ДСТУ 4497:2005. Мед натуральний. Технічні умови. [Чинний від 2005-01-28]. Київ : Держстандарт України, 2005. 22 с. (Національний стандарт України).
6. ДСТУ 4674:2006. Сіно. Технічні умови: [Чинний від 2007-10-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2005. 30 с. (Національний стандарт України).
7. ДСТУ 691:2004. Чорниця свіжа. Технічні умови. [Чинний від 2005-07-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2005. III, 8 с. (Національний стандарт України).
8. Катіна З. Ф., Івашин Д. С., Анісімова Н. І. Дикоростучі лікарські рослини УРСР. Київ : Здоров'я, 1965. 310 с.
9. Краснов В. П., Орлов О.О., Ведмідь М. М. Атлас рослин-індикаторів і типів лісорослинних умов Українського Полісся. Новоград-Волинський : «НОВОГрад», 2009. 488 с.
10. Лікарські рослини : технологія вирощування та використання / Біленко В.Г., Якубенко Б. Є., Лікар Я. О., Лушпа В. І. Житомир : Рута, 2015. 600 с.
11. Орлов И. И., Рябчук В. П. Берёзовый сок. Москва : Лесная пром- сть, 1982. 56с.
12. Поліщук В. П., Гайдар В. А. Пасіка. Київ : Ділова Україна, 1993. 272 с.
13. РСТ УССР 1726-83. Сок березовый натуральный. Технические условия. [Утв.и введ. в дейст. от 1983.10.28] Київ : Госплан УССР, 1983. 10 с.
14. Рябчук В. П. Подсочка деревьев лиственных пород. Львов : Вища школа, 1981. 184 с.

Інтернет джерела

1. Лісовий кодекс України: закон України від 21 січня 1994 №3852-ХІІ (в редакції від 16 січня 2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (дата звернення: 31.01.2020).
2. Податковий кодекс України : Відомості Верховної Ради України, 2011, № 13- 14, № 15- 16, №17, ст. 112 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 31.01.2020)/
3. Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України: постанова КМУ від 23 квітня 1996 р. N 449 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/449-96-%D0%BF> (дата звернення: 29.01.2020).
4. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів : постанова КМУ від 23.05.2007 р. №761. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761->

- 2007-%D0%BF (дата звернення: 24.03.2020).
5. Про затвердження Правил використання корисних властивостей лісів : наказ Мінагрополітики України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1536-12> (дата звернення: 24.03.2020).
 6. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи : закон України від 27.02.1991 р. №791а-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B0-12> (дата звернення: 24.03.2020).
 7. Проблемы и перспективы развития комплексного лесопользования в Армении, Азербайджане, Беларуси, Грузии, Молдове, Российской Федерации и Украине URL: <http://www.enpi-fleg.org/site/assets/files/2109/complex-forest-use-in-former-ussr.pdf> (дата звернення: 10.05.2020).
 8. Токарева О.В., Морозик Ю. О. Досвід промислової заготівлі березового соку в Україні. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Lis/article/view/8916/8560> (дата звернення: 10.05.2020).